

ערכים

זמני השבת			
ר"ת	יציאה	כניסה	
20:44	20:07	18:50	ירושלים
20:41	20:09	19:06	תל אביב
20:45	20:10	18:58	חיפה
20:43	20:08	19:07	באר שבע

העלון טעון גניזה

אתה אחראי! המדע גילה כי משק כנפי פרפר בצד אחד של העולם עשוי לחולל סופת טייפון ביצידו האחר. האם יש לכך מקבילה בתחום הרוחני?

הישר בעיניו יעשה", ללא התייחסות להשפעה הרוחנית שיש למעשיו על הזולת. אחריות האדם מוגבלת רק לנזקים שהוא עשה בעצמו.

כך למשל, החוק אינו אוסר עליך למכור מאפה עתיר קצפת ושוקולד ללקוח, גם אם אתה יודע שהוא חולה סוכרת והדבר עלול לסכן את בריאותו. ההנחה היא שהלקוח הוא אדם בוגר ואחראי, ואם הוא בחר להזיק לעצמו, הרי שזו הבעיה שלו. כאשר נודע על קבוצת מטיילים שהתעלמו מאדם פצוע בו נתקלו במרומי אחד ההרים, הגיב על כך 'מומחה לאתיקה' נוכרי: "הואיל והמטיילים לא הביאו בעצמם את הפצוע למקומי החר, והלה ידע את הסיכון הכרוך בטיפוס על ההר, הרי ששוב לא מוטלת עליהם אחריות מוסרית לדאוג לשלומם".

לעומת זאת, בתורתנו הקדושה מצוות "לפני עיור לא תתן מכשול" מצביה רף מוסרי גבוה לאין ערוך. לא די שהיהודי מצווה לדאוג להצלחת חייו של הזולת ("לא תעמוד על דם רעך"), ולהצלת ממונו ("השבת אבדה"), הוא נדרש גם לדאוג לשלומם הרוחני של הזולת.

דאגה זו מתבטאת הן בתיקונו של הזולת ככל שהדבר אפשרי ("הוכח תוכיח"), והן בכך שלא יביא אותו למצב בו עלול הוא לחטוא. לא רק שאסור לאדם לתת לחברו "עצה שאינה הוגנת", גם אסור לו להעמיד אותו במצב בו עלול הוא להיכשל מחמת ש"אין הוא רואה את דרך האמת מפני תאוות ליבו" (רמב"ם, הלכות רוצח יב, יב).

כך למשל, אסור לאדם להלוות מעותיו לחברו שלא בפני עדים, כדי שלא להעמיד את חבר בניסיון שבו ישקר ויכחיש את ההלוואה (בבא מציעא, עה). אפילו אם אתה בעצמך לא יצרת את המכשול, אלא המכשול כבר מונח ועומד, מוטלת עליך המצווה לסלקו. בדרך זו מצא אביי רמז מהתורה שיש חובה לסמן קברים, כדי שלא להכשיל את הכוהנים העלולים להיטמא בהם בבלי דעת (מועד קטן ה, עא). התורה מצפה מהאדם להגדיל ראש, ולדאוג לשלומם הרוחני של הזולת מתוך הבנה שלא תמיד מסוגל הוא להימנע בכוחות עצמו מהחטא - אם מחמת חוסר ידיעה ואם מחמת תאוות הלב שקשה לו לעמוד בה.

חובות מרחיקות לכת אלה נובעות מההבנה שקלוקל רוחני של אדם - לעולם אינו נשאר ברשות היחיד. כשם שבתחום הגשמי התחוור זה מכבר שמשק כנפי פרפר בברזיל עלול לגרום לסופת טייפון בסין, כך גם בתחום הרוחני, מעשה קלוקל בפינה אחת של הגלובוס משפיע לרעה על מצבו של העולם כולו.

כיצד אפשר בימינו להציל המוני בני אדם מפני אבני נגף רוחניות? דרך מצוינת להתחיל בכך, היא באמצעות סימנרים של ערכים...

איש לא חשד בעבדול רחמן כאשר שכר קומה שלמה במרכז הסחר העולמי במנהטן. למראית עין הוא נראה כמו שייח' סעודי מצוי, כזה שיש לו כמות מוגזמת של מזומנים בחשבונות הבנק, ורצון עז להשקיע אותם בנכסים מניבי תשואה.

במרוצת הזמן התערה השייח' בהצלחה בעולם העסקים של ניו יורק, קנה ומכר, השקיע ומימן. לאחר שביסס את מעמדו כאיש עסקים מהוגן, הוא החל לתרום לפוליטיקאים מקומיים - תחילה סכומים צנועים, שגדלו בהמשך לסכומים נכבדים.

בשלב הבא החל השייח' לבקש תמורה לתרומו. זה התחיל בדברים פעוטים כמו לבקש מפוליטיקאי לסדר אשרת כניסה עבור אחיין שלו, והמשיך ב'זכייה' במכרזים לטובת עסקיו המסתעפים והולכים. הברנש הסעודי נהג לשלם במעטפות כסף, תמיד במזומן ותמיד בזמן. אחרים היו מכנים את המעשים הללו 'שוחד', אבל השייח' התעקש כי מדובר בלא יותר מאשר 'ביזנס'...

אין לדעת כמה שנים עוד הייתה החגיגה נמשכת, אלמלא נחשפה באקראי זהותו של השייח'. התברר כי 'איש העסקים הסעודי' לא היה כי אם נוכל סדרתי מפורסם. לאחר קריירת פשע ארוכה, בה הפיל בפח אינספור אנשים תמימים, הצליחה הבולשת האמריקנית להניח את ידה על האיש. אבל במקום לשלוח אותו לבילוי ממושך מאחורי סורג וברית, הציעה לו המשטרה הצעה שאי אפשר לסרב לה: להעמיד את 'כישוריו' המפוקפקים לטובת החוק.

וכך, במקום למרר את חייהם של אנשים תמימים, אימץ הברנש זהות בדויה של שייח' ערבי, ונשלח להעמיד בניסיון פוליטיקאים ואנשי ציבור. הוא נהג להציע להם שוחד תמורת טובות הנאה שונות, בעודו מקפיד לתעד את 'עסקאותיו' במצלמה נסתרת. עד שנחשפה זהותו, הוא כבר הספיק להפיל בפח רשימה ארוכה של עשרות אנשי ציבור.

כאשר הנאשמים הועמדו לדין, פרץ וויכוח ציבורי. מחד, ברור היה כי הנאשמים נתפסו בקלקלתם, ומעשיהם תועדו היטב. מאידך, ספק אם היו מגיעים למעשים אלה אלמלא הניסיון הקשה בפניו העמיד אותם השייח' המזויף. למעשה, אפשר היה לטעון כי במקרה הזה, במקום שהמשטרה תחשוף פשע, היא יצרה אותו במו ידיה...

***

בעולם מקרי ונעדר תכלית, האדם אחראי לכל היותר רק למעשי עצמו (וגם זאת רק במידה ויש בכלל משמעות למושג 'אחריות'). במקרים קיצוניים במיוחד, דוגמת זה שבו פתחנו, עשוי החוק להכיר בכך שאסור לשלטון לפתות אזרחים לדבר עבירה, אך בחיי היומיום הרגילים, ההנחה היא ש"איש

הברנש הסעודי
נהג לשלם
במעטפות כסף,
תמיד במזומן
ותמיד בזמן.

ערכים לילדים
לקראת שבת

ערכים מאחורי הקלעים
ללמוד מהמובילים, להיות מובילים!

הניצוץ היהודי
הנאה מסוג אחר

הרב דניאל נשיא
הפסיכולוגיה-מדע או השקפת עלים?

מחשבות טובות

הרב דוד ברוורמן

כאשר נפרד הרבי ר' יחזקאל מקוֹזְמיר ז"ע מידידו, רבי ר' שמחה בונים מפְּשִׁיֶסְקָא ז"ע, ליווה אותו רבי שמחה בונים כבֶּרֶת דרך אל מחוץ לעיר. בדרך הילוכם רצה רבי יחזקאל לשמח את לב ידידו רבי שמחה בונים, הוציא הוא את קופסת הטבק שנשא עמו, ונתן לו כדי שיריח מהטבק.

התפלא ר' שמחה בונים: "מנין ידעת שבדיוק לזה הייתי זקוק כעת?"

השיב לו רבי יחזקאל: "ומנין יודעת היד, כאשר היא מקרבת את הטבק אל החוטם, שהחוטם שואף להריח? משום שהיד והחוטם גוף אחד הם. כך הדבר בין בני אדם - כאשר שורה אחדות ואהבה בין אדם לחברו, מרגיש כל אחד מה שחברו צריך".

דומה שהמצווה שהתפרסמה יותר מכל, היא המצווה שנכתבה בפרשת 'קדושים': "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (ויקרא יט, יח) קולמוסים רבים נשתברו כדי להבין את 'חוב' האהבה. הלא לכאורה, אין אפשרות לחייב את הרגש? ומהי בכלל הגדרת 'אהבה'? כתבנו על כך במאמרים קודמים, וכעת ננסה לפרט זאת למעשה.

גאון המוסר, הגר"א דסלר ז"ע מלמדנו תשע עצות נפלאות כיצד ליישם את מצוות 'אהבת הזולת' - הלכה למעשה. עצות אלו הן גם יסודות 'התקשורת' ונאנו נבאר ונרחיב מעט את דבריו.

א. "לא יהיו עסקיך עם שאר בני אדם מודרכים רק לפי השכל הקר, אלא התחשב תמיד בהלך רוחם, במידותיהם".

כלומר, כדי להתחבר אל נפש הזולת, עלינו להיות קשובים למצב רוחו. כפי שחז"ל מלמדים אותנו בכמה מקומות: "אין מרצים אדם בשעת כעסו" - "אין מנחמים את ה-אבל כשמתו מוטל לפניו" - "כשם שמצווה לומר את הדבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר את הדבר שלא נשמע", וכו'. סוד הרעיון הוא, שכדי לתקשר עם הזולת עלינו להרכיב את משקפיו שלו, ולפעול בהתאם.

ב. "כל אחד ואחד מתעניין בצרכי עצמו יותר מאשר בך, ועל כן תראה לו את הנקודה בה ענייניך הם גם ענייניו".

כדי להעניק לאדם את צרכיו, על הנותן להתבונן, לא מה הוא רוצה לתת, כי אם מה הזולת זקוק לקבל. כמעשה המפורסם שסיפר רבי משה לייב מסאסוב: פעם אחת היה הרבי בחברתם של כמה כפריים שהיטיבו ליבם ביין. אמר אחד מהם לחברו: "תגיד, אתה אוהב אותי?" ענה לו חברו: "בטח! אני אוהב אותך מאוד!" - "אם באמת אתה אוהב אותי, תגיד מה חסר לי ומה קובא לי

כללי האהבה

יחסי אנוש מעולים

עכשיו! - שתק החבר ולא ידע מה לענות, אמר לו: "אם אינך יודע מה חסר לי, איך תאמר שאתה אוהב אותי?"

מהם, אמר הרבי, למדתי כיצד צריך לאהוב יהודי. אהבת אמת היא להרגיש את הזולת. אם רוצים אנו רוצים לממש את מצוות האהבה, עלינו להעניק לזולת את ההרגשה שאנו עמו. לכל אחד יש נושאים שמרתקים ומעניינים אותו, ולכן יש לכוון את התעניינותנו לתחומים אלו. ועיקר העיקרים - לתת לו את 'אוזן הלב' שלנו. לדעת להקשיב לא רק עם האוזן, אלא עם הלב.

ג. "כל אחד חושב שהוא מצוין באיזה דבר יותר ממך, ומן הסתם הוא צודק בזה. הסכם עמו ויאהבך!"

כמו בטביעת אצבע בלעדית, כך בכל אדם נקודה מיוחדת

כמו בטביעת האצבע, שבלעדית לכל אדם, מתוך כל מיליארדי החיים בעולם, כך עלינו לדעת שלכל אדם יש נקודה מיוחדת בה הוא הכי מיוחד מכולם. כפי שכותב הגר"א דסלר במכתב אחר: "כל אחד מוצא בעצמו איזו הצטיינות שאיננה נמצאת בזולתו, ובזה מרגיש את פרטיותו ששונה מאחרים... הכוח הזה הוא היותר חזק שבאדם". ועל כן, עלינו לחפש את אותה נקודה, להאיר אותה, ולהשמיע אותה לזולתנו. הוא ישמח לשמוע זאת שוב ושוב...

ד. "אל תשתדל רק שיעשה, אלא שירצה לעשות, ויהיה מאושר בעשותו".

ידוע שהמושג 'אהבה', שורשו נעוץ בנתינה. ומכאן הכלל: "יותר מאשר האהבה עושה נתינה, נתינה עושה אהבה". אך נתינה זו צריכה להיעשות מרצון, ובשמחה, ולא מלחץ וייסורי מצפון. לכן עלינו לעשות הכול "לעורר את רצון הנותן" שייתן בשמחה, ואז גם יאהב אהבת אמת. כאן, גם מלמדנו מרן את הגדרת המושג: 'חינוך ילדים' - חינוך הוא לעורר את רצון הילד לעשות טוב.

ה. "אל תדבר הרבה על עצמך, דבר עם חברך על עצמו, והוא יהיה מעונין לשמוע".

שורש המושג: 'תקשורת' הוא מלשון 'קשר'. כדי ליצור קשר של אהבה, עלינו לתקשר עם רעינו בשיח שהוא במרכזו. ולהוציא את עצמנו וצרכנו מהשיח. עלינו לגעת בנושאים שמעניינים ומרגשים אותו. כמו כישרונותיו, הצלחותיו, חלומותיו ואמונתו. לשם עלינו לכוון את תוכן השיחה.

ו. "הקשב לדברי אחרים. התאמץ לזכור שמותיהם ופריטותיהם".

מכול 'חמשת החושים', האדם נקרא 'מדְבָר'. הדיבור נועד לקשר ולחבר בין בני אדם. בשיח חברי יש 'מדבר' ויש 'מקשיב'. ההנאה הגדולה ביותר בשיח נמצאת בדרך כלל במדבר. המקשיב הוא המשני. אך האמת היא, שהמקשיב הוא בעל הערך הסגולי הגדול שבחברות. וכן, בני אדם מתרגשים ונהנים כשזוכרים את שמם או את תחביביהם. על כן, כדאי מאוד להכיר את שם הזולת, ולעיתים אף את שם החיבה, ולזכור ולהזכיר אותו תדיר. כך גם כלפי תחביביו, אף אם בעינינו נראים הם פעוטים ואולי שטותיים, בעבור הזולת הם חשובים מאוד. אל נא נמעיט בכך.

ז. "בדברך עם חברך, היה מודה על האמת. למה ישנאך?"

בעומק נפש האדם יש צימאון לאמת. בני אדם מתעבים את השקרן, החנפן והצבוע. חברות אמת מבוססת על רגשות אמתיים ולא מדומים. אין דבר יותר משניא מאשר לגלות ש'חברך' הולך אותך שולל. האמת והשלום אהבו.

ח. "היזהר מלהיכנס לוויכוחים חריפים עם חבריך, כי הם ירחיקו ויפרידו ביניכם".

אומרים ש'וויכוח טוב הוא כזה שכל צד בטוח שהשני טועה. וויכוח רע הוא כזה שכל צד בטוח שהשני חוטא". ההבדל בין וויכוח למריבה הוא, שבוויכוח שוללים את הנאמר, ובמריבה את האומר. מכיוון שאיננו יודעים אם הוויכוח יישאר ענייני או יגלוש לפסים אישיים, כדאי להימנע לחלוטין מוויכוחים, חילוקי דעות, או הבעת תפיסות עולם שונות מזולתנו.

ט. "זכור מה שאומרים חכמי הרופאים: כי יותר מאשר ראוי להבין את החולי, ראוי להבין את החולה. כי חלק גדול בכל חולי, ולפעמים גם החולי, בא מהלך רוחו של החולה, וכשתצליח לתקן את זה במה שאתה מרבה אתו אהבה ואחוה, תעבר המחלה".

גאון המוסר, מרן הגר"א דסלר זצוק"ל מסכם לאחר עצות אלו את הדברים, בכתבו:

"המתנהג בדברים אלה, יקל לו במשך הזמן להיות 'מעביר על מידותיו', כי כבר הורגל להביט על כל דבר מנקודת מבטו של 'חברו'".

יהי רצון שנוכח לקיים מצווה חשובה זו של אהבת הזולת על כל פרטיה ודקדוקיה, בכל יום ובפרט בימים אלו, ונזכור את הכלל: "יותר מאשר עושה אהבה לאהוב, עושה אהבה לאהוב".

נקדת מבט

הרב משה לנדא

התקווה

דמעות עמל ויזע...

"אנו מצויים בשלב ראשוני של אחד מהקרבות הגדולים בהיסטוריה. אנו נתונים בפעולה בחזיתות רבות... ועלינו להתכונן לחזית ביים התיכון. קרבות האוויר נמשכים, והרבה צריכות להיעשות

בבית...

"ניצב בפנינו מבחן מהסוג הקשה ביותר. עומדים בפנינו חודשים רבים מאוד של מאבק ושל סבל.

"אתם שואלים, מהי מדיניותנו? אשיב לכם: להילחם ביים, ביבשה ובאוויר, בכל כוחנו ובכל העוצמה שהאלוקים יכול להעניק לנו; לצאת לקרב נגד עריצות מפלצתית, שלא הייתה איומה ממנה ברשימות האפלות והאיומות של פשיעה האנושות. זוהי מדיניותנו.

"אתם שואלים, מהי מטרותנו? אני יכול לענות במילה אחת: ניצחון; ניצחון בכל מחיר, ניצחון חרף כל האימה, ניצחון, לא משנה כמה ארוכה וקשה תהיה הדרך, שכן ללא ניצחון, אין הישרדות."

ביום ה' באייר, שנת ת"ש, ימים ספורים אחרי שנכנס ווינסטון צ'רצ'יל לתפקידו כראש ממשלת בריטניה, הוא נשא את נאומו המפורסם בבית הנבחרים. היה זה לאחר שהגרמנים גרשו את בעלות הברית מנורבגיה, והחלו בהתקפה אדירה על הולנד, בלגיה, ולוקסנבורג וצרפת.

צ'רצ'יל, בנאומו הראשון כראש ממשלה הפיח בעם הבריטי ובעולם כולו תקווה. אבל התקווה שצ'רצ'יל הבטיח; לא הייתה מנוסחת כפי שרבים מבטחים לנו. התקווה של צ'רצ'יל הייתה מנוסחת קצת אחרת, התקווה של צ'רצ'יל הייתה 'מקופלת' בתוך המשפט המפורסם מתוך הנאום: "לא אוכל להציע אלא דם, עמל, דמעות ויזע..."

בקורסים ובספרים המיועדים לעזרה העצמית, מבטיחים לכם שאם רק תעשו כך או אחרת, חייכם יהיו נוחים, קלים, רגועים ללא מתח ומלחמות. חייכם יהיו שלווים... אז תהיו מאושרים. אלא שההיסטוריה הוכיחה את ההיפך. ככל שהחיים הפכו לנוחים יותר וקלים יותר, האנשים הפכו למאושרים פחות. ככל שהאדם חסר מלחמות, הוא מרגיש ריקנות וחסר עמוק.

ד"ר מרטין סליגמן (פסיכולוג יהודי אמריקאי, מאבות הפסיכולוגיה החיובית) מציע בספרו 'אושר אמיתי' לחבר את האדם למכונת חוויות! מכונת החוויות תדמה במוח את כל ההנאות והחוויות הקיימות בעולם. כל שהאדם צריך לעשות כדי לחוות את כל הנאות העולם; זה לשבת בכורסא או לשכב במיטה, ולחבר את אלקטרודות המכונה למוחו. אם שאלתם... בכוחה של המכונה גם לתת תחושה שאינך מחובר למכונה, אלא חי חיים רגילים של ממש. ההצעה כמוזן היא חיבור לכל החיים, ולא לשעת חוויה בודדת.

אני מניח שלא תסכימו. ובעצם, מדוע? הרי אנחנו שואפים לחיים טובים שממלאים

את כל סיפוקינו. אז הנה, המכונה הזו נותנת לנו את כל התחושות להן אנו משתוקקים!... מתברר, שאושר אמיתי נוצר בעיקר לאחר ש'השגתי' משהו. לא משנה אם בגלל שעבדתי קשה וחסכתי את הכסף לחוויה, לא משנה אם שכנעתי מישהו שיתן לי את אותה חוויה, או כל 'מלחמה' אחרת שבסופה השגתי אותה. אושר הוא תוצר של הצלחה.

האם הרגשתם אתמול בבוקר ש'הצלחתם' להניע את הרכב? בהנחה שהמכונת שלכם היא לא מדגם שעושה בעיות, בהנעת המכונת לא תחושו הצלחה. אבל אם היא אכן בעייתית, וכשמדליקים אותה אפשר להיכשל, ואז היא לא תדלק... בלי שום ספק תוכלו להרגיש סיפוק מכך שהיום... הצלחתם להניע את הרכב.

הצלחה נובעת מהאפשרות להיכשל. הייתה לי אפשרות להיכשל, ובגלל שלמדתי למבחן/ חתמתי חוזה עם האדם הנכון/ קניתי את הרכב המוצלח/ בגלל תושיית ההרואית... הצלחתי. בחיבור למכונת החוויות של סליגמן, הכל מגיע בקלות. אין אפשרות להכשל. אם אין אפשרות להיכשל - אין תחושת הצלחה. אם אין תחושת הצלחה, לא נהיה מאושרים.

הדרך אל האושר רצופה מלחמה קשה. רצופה דם, עמל, דמעות ויזע... למען האמת, הם אלה שהופכים אותנו למאושרים. ההצלחות הקטנות במאבקים היומיומיים, הניצחון אחרי כישלונות רבים, הם אלו שממלאים אותנו בסיפוק ובמשמעות עמוקה.

לדעת הספרנו, הציווי "קדושים תהיו", שמופיע בפרשתנו משמעו להידמות לבורא. "זה שידמו ליזרם כפי האפשר. כמו שהיתה הכוונה בבריאת האדם כאמרו 'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו'. וזה ביאר עתה באמרו, כי קדוש אני ה' אלהיכם. וראוי שתדמו אלי כפי האפשר."

כדי להיות קדוש - דומה לאלוקים, צריך לעבוד קשה. אבל יותר מכך, הקדושה נובעת דווקא מהיצרים שנמצאים בתוכנו. מי שנולד צדיק, ללא יצרים, איננו באמת קדוש. הקדושה נובעת מהאפשרות להיכשל, ומהמאמץ העז להתגבר על היצרים, ולהצליח לא ליפול.

מי שחושב שניתן להשיג תקווה בחיים קלים, בחיים על מי מנוחות - טועה ומטעה. מי שחושב שאפשר להיות קדוש מבלי להילחם ומבלי ליפול... לא מבין קדושה מהי.

חז"ל הגדירו עבורנו מיהו 'קדוש' (תורת כהנים בסוף פרשת קדושים): "רבי אלעזר בן עזריה אומר... שלא יאמר אדם, נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשרי ללבוש כלאים. אי אפשרי לבוא על העריות. אבל יאמר, אפשרי לאכול חזיר. אפשרי ללבוש כלאים. אפשרי לבוא על העריות. ומה אעשה ואבי שבשמיים גזר עלי". מי שאין לו יצרים, אינו קדוש. מי שיש לו יצרים וחשקה נפשו לחטא, אבל הוא מתגבר כיון שהקב"ה ציווה אותנו, עליו יאמר 'קדוש'. בדרך אל פסגת הקדושה, לא אוכל להציע אלא עמל, דמעות ויזע...

הנ"ל האחרונה:

"ואל יבוא בכל עת אל הקודש" - אל יגביל זמן קדושה, אלא תהיה רצופה.

(רבי משולם זושא מאניפול)

3 מתוך הפרשה

הרב ישי וליס

1 "לפני עיוור לא תיתן מכשול" (יט, יד).

מכאן למדו חז"ל, שאסור לאדם להשיא לחברו עצה שאינה הוגנת. אך, מדוע לא הסתפקו חז"ל בפשט הפשוט, שהכוונה באיסור הוא להכשיל עיוור?

תשובה: ראשית, המילה 'עיוור', אין משמעה בהכרח סומא. לדוגמא: "כי

השוחד עיוור עיני חכמים" - אין הכוונה שחוש הראיה של הדיין שנוטל שוחד נפגע. אדרבא, הדיין המשוחד רואה יותר מדי טוב... אלא שהוא רואה רק את הטוענים התומכים בעמדתו של זה ששיחד אותו, ופחות את הטוענים הסותרים את עמדתו.

ביאור זה מוכח מהמשך הפסוק "ויראת מאלוקיך - אני ה'". מכאן למדו חז"ל כי המכשול האמור כאן איננו רק מכשול גלוי לעין כל, אלא גם כזה הגלוי רק לעיניו של הקב"ה שרואה נסתרות ויודע צפונות לב.

'עיוור' משמעו כל פגיעה בכושר הראיה של האדם, בין שפגיעה זו נובעת ממום פיזי בעין, ובין מחמת הטיה ועיוות המחשבה, המעקמת את מבטו של האדם ומסתירה ממנו את המציאות. המשיא לחברו עצה שאינה הוגנת, מנצל לרעה את העובדה שהחבר איננו רואה את המציאות נכוחה; והוא עושה זאת באופן שרק קורא הלבבות יכול לדעתו.

2 "לא תעשוק את רעך ולא תגזול. לא תלין פעולת שכיר" (יט, יג).

מה ההבדל בין שלוש הפעולות האסורות: 'עושק', 'גזל' ו'הלנה', המנויות בפסוק זה?

חז"ל הגדירו את ההבדל בין גזל לעושק באופן הבא: "איהו גזול? זה הלוקח ממון האדם בחזקה, כגון שחטף מידי מטלטלין או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונטל משם כלים... איהו עושק? זה שבא ממון חברו לתוך ידו ברצון הבעלים והוא תובעו ואינו יכול להוציאו ממנו מפני שהוא אלים וקשה" (רמב"ם הלכות גזלה ואבדה א, ג-ד). האיסור השלישי מתייחס למצב שבו לא לקח האדם מאומה מזולתו, אלא נמנע מלתת לו את המגיע לו כדי, כדוגמת בעל הבית שמסרב לתת לפועל את שכרו.

3 האם יכול להיות מצב שבו אדם יעשה טובה לחברו, ואף על פי כן ייחשב לו הדבר לאיסור?

אכן כן. לדוגמה: מתן הלוואה לחבר הוא מצווה, אולם המלווה את חברו ללא שטר או עדים, עובר על איסור "לפני עיוור לא תיתן מכשול". הטעם לכך הוא, משום שבהעדר הוכחה למתן ההלוואה עלול הלווה להתפתות להכחיש את ההלוואה בטענת 'להד'מ' (לא היו דברים מעולם). אם יעשה כן, הוא בוודאי כפוי טובה הראוי לכל גנאי, אולם, נושא כאן באחריות גם הלווה, שאילו היה מקפיד להחתימו על שטר או להעמיד עדים, לא היה הלה מעז להכחיש את הלוואה. התורה מצפה מאיתנו להבין כי בכל אדם יש כוחות של אור וחושך, ועלינו לעשות כל שיכולתנו כדי לא להעמיד את הזולת בפני ניסיון בו עלול הוא להיכשל.

תורת החנוך

הרב צביאלי בן צור

משתלטנות לעדינות, מרכושנות לנדיבות

ומה באמת גרם לבחור הג'ינג'י לשלוט בעצמו?

ההורים, ושלוש סיבות מכוחן משנה התורה את ילדינו.

הסבר אחד פשוט הוא, מפני שהיא מלמדת, משכנעת ואפילו מחייבת את האדם להיות טוב. היא מבטיחה טוב לטובים, ולהיפך למי שלהיפך.

ההסבר הרוחני לא ניתן למישוש, אבל כל מי שעוסק בקירוב יכול לספר לנו איך הפנים של בעלי התשובה משתנות אל מול עיניו. ולזאת אין הסבר, מלבד העובדה שקדושת התורה מקדשת ומטהרת את האדם מבפנים החוצה, עד לתווי הפנים ועד בכלל.

שני ההסברים הללו שייכים גם בילד שלומד תורה, אלא שאצלו יש דבר נוסף, שאם יהיה לו אות-התורה תשנה אותו, ואם לא, חלילה וחס- התורה תרחיק אותו. ואנו נכתוב את הדברים הבאים ברמיזה עדינה.

מדובר על 'דוגמא אישית'. כשהוא יראה בעיניו איך התורה מעדנת את האדם... הוא ירצה להתחבר אליה, והיא תעדן גם אותו. ואם לא... חלילה...

מתברר, שהעבודה על המידות של הילד מתחילה בעבודה על המידות שלנו. לצד זאת, נעבוד באופן ישיר על המידות שלו.

כיצד? על כך, בעז"ה, בשבוע הבא.

טבעי הוא חי את עצמו. זוהי לא השחתה, זו תופעה טבעית ואנושית. הגילוי השני הוא, שמה שישנה אותו באמת-הם התורה והמצוות.

אחרי שתי המסקנות הללו, אנו ניגשים לעבודה מתוך הבנה שאנו מעניקים לו את המעטפת החיצונית, שהרי הטיפול הפנימי העמוק והאמיתי יגיע בעז"ה בהמשך, על ידי התורה והמצוות.

את אמיתות הדברים שמעתי היום בשיחת טלפון עם בחור מיוחד בשם נדב. הוא השתתף לאחרונה בסמינר רווקים של 'ערכים', ונוצר בינינו קשר. במסגרת עיסוקו הבכיר באחד מענפי הספורט, הוא חש סיפוק, שלאחר שיהי קצר הגדרנו אותו כ-'סיפוק מקומי'.

בסמינר הוא חווה, כמו רוב המשתתפים, טלטלה אדירה. מאז הוא עסוק בעשייה רוחנית מוגברת, ולהוט אחר התורה כולה.

וכך הוא סיפר לי היום: "אני ג'ינג'י תוסס וסוער. בילדותי הייתי נטול שליטה. זה הוביל למטפלים, מאמנים ופסיכולוגים שדיברו על התגברות, שליטה עצמית, נשימות עמוקות ודחיית סיפוקים. כלום לא עזר. אני יכול לומר לך, שכמו ששלטתי בעצמי בעת האחרונה, מאז שהתחלתי להתחבר לרוחניות, לא שלטתי בעצמי מעולם".

תורה ומצוות משנים את האדם ממגוון סיבות. אנו נציין שתי סיבות מכוחן משנה התורה אותנו,

במסגרת עבודת ימי הספירה, נשתדל בעז"ה להוביל את ילדינו לתיקון המידות.

כותרת המאמר הזו נבחרה, מפני שהיא משקפת התנהלות ילדותית נפוצה. בשונה ממבוגר, שאצלו שתלטנות היא מידה רעה, אצל ילד שתלטנות היא תגובה טבעית, מפני שהוא חד ממדי. הממד הכמעט יחיד שילד מזהה, הוא הממד החומרי. במסגרת הרצונות החומריות, כל מה שהוא רואה, הוא רוצה. כל מי שנותן לו את מה שהוא רוצה, יוגדר 'אוהב'. כל מי שלוקח לו את מה שהוא רוצה, יוגדר 'אויב'.

המפרשים (רד"ק וצורר המור על בראשית), מסבירים על הפסוק "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", שהיצר נקרא כך, מפני שהוא נוצר עם האדם, עוד לפני יצר הטוב, שמופיע כידוע כבר מצוה. בגיל זה אין לילד דעת, והוא קונה אותה אט אט. "ומעט מעט משיג שלמותו כפי התדבקותו בתורה ובמצוות".

התובנה הראשונה שלנו כאן, היא שהילד נולד לא מתוקן, ובאופן

הוא נולד לא מתוקן, ובאופן

הפסיכולוגיה-מדע או השקפת עולם?

בין תאוריה לעבודה

תורת הנפש פסיכולוגיה יהודית

הרב דניאל נשיא

לצערינו, חלק מהפסיכולוגים מייחסים לעתים לתיאוריות של מדעי החברה אמת מדעית, הרבה מעבר לראוי להן, גם מנקודת מבט מדעית מודרנית. חלקם נוטים לזלזל בגישות אחרות מאלו שהם דוגלים בהם, ולהגדין כשרלטניות ופרימיטיביות. חלקם מאמינים בתאוריות מפוקפקות, הזויות וכפרניות.

הפסיכולוגיה הינה בעצם פילוסופיה על מהות החיים. למשל: מהו המניע המרכזי של האדם? האם עיקר האדם הוא יצר הקיום, והרוחניות היא תופעה צדדית, או שהנשמה היא חלק אלוך ממעל? האם האדם בעל חיים מפותח, או חלק אלוך ממעל? האם יש לאדם נשמה, או שכולו חומר?

כל פסיכולוגיה היא השקפת עולם, שהפסיכולוג כופה ומאציל על המטופל. אם יטען שהוא פועל בחלל ריק מערכים, לא נאמן לו. ואף אם נאמן לו, הרי שגם חוסר ערכים הוא השקפת עולם.

נדגיש, שישנם כלים רבים וטובים בפסיכולוגיה העשויים לעזור במצבי דחק וקושי, אולם אין בכך כל אישוש, ואף לא הוכחה קלה לתיאוריה העומדת מאחורי הטיפול. אפשר אם כן, להסתמך על הצד הניסיוני שבה. אך גם בזאת נצרכת זהירות, וגם המידע הניסיוני צריך בדיקה לאורה של תורה.

בבואנו לבדוק את הטיפול הפסיכולוגי, אל לנו לחשוב שהפסיכולוג הינו אובייקטיבי וניטרלי. אף כי מטרת העל של הפסיכולוג היא להביא את האדם לאיזון ולחיים הישרודתיים נטולי מכאוב, אין הוא פועל בחלל ריק, הוא מביא את עולמו והשקפתו לחדר הטיפוליים. על כן ראוי ונכון לפנות לפסיכולוג בעל השקפה יהודית סדורה.

כל הזרמים הללו בנויים על השערות ופרשנויות. איננו מתנגדים לעצם הפרשנות, אלא לאלו הרואים בהם אמת מדעית; שאינה ניתנת לזיכוח.

לדוגמא; פרויד, מגדולי הפסיכולוגים, מניח כמה הנחות יסוד: דטרמיניזם [משמעה שאין בחירה], רמות תודעה שונות-הכרה ותת-הכרה, שלושת מיני אישיות: סתמי Id, אני Ego, ואני עליון Super Ego.

וכי משהו ראה במו עיניו את כל אלה?! אלו הם אך המסקנות שהסיק וגיבש פרויד לאחר מחקריו וניסיונו. אמנם, חיסרון זה של פירוש סובייקטיבי קיים בכל תחום של מדע, אך בתחום הפסיכולוגיה הוא חריף יותר; כיון שמדובר במושגים ובתאוריות החבויות מהעין, וקשות לבחינה.

הבסיס המדעי לתאוריות של פרויד שנוי מאוד במחלוקת. בעיני מבקריו, היכולת לתקף ולהוכיח אמפירית את מסקנותיו מוגבלת מאוד, ויעילותה הטיפולית של תורתו איננה גבוהה, בכל מה שקשור לטיפול במחלות נפש.

ובכלל, רבים מערערים על הגדרת התאוריות שלו כמדע, בהיותן מבוססות על טענות שלא ניתן להפריכן נסיונית. כפי שניסח זאת מבקריו של פרויד, הפסיכולוג האמריקני ג'ון קילסטרומ: "אין כל ראייה אמפירית שההתפתחות עוברת דרך השלבים שקבע פרויד... עדיף להתייחס לפרויד כאל סופר, יותר מאשר כמדען. פסיכולוגים יכולים להסתדר בלעדיו".

באמצע המאה ה-20 הגה פרופ' קארל פופר (Popper) את עקרון ההפרכה, שלפיו אבן הבוחן לתיאוריה המדעית היא, האם אפשר להפריכה? פופר גרס כי על פי עיקרון ההפרכה, "הפסיכואנליזה של פרויד איננה תיאוריה מדעית".

הפסיכולוגיה היא תחום מתחום מדעי החברה, המנסה לטעון טענות אמת ביחס לנפש האדם, ולמצוא דרכים לסיוע לאנשים השרויים במצוקות נפשיות. הפסיכולוגיה לא משתמשת במושגים מסורתיים-יהודיים של נפש, רוח, נשמה וכדומה, אלא במושגים של אישיות, התנהגות,

חשיבה, רגש, ועוד. אם הפסיכולוגיה הייתה מדעית 'טהורה', אמורים היינו להתחשב יותר בגרסתה. אבל אם הינה אך השקפת עולם, אין סיבה לקבלה, ואדרבה, צריך לנהוג בה בזהירות יתרה. נכון שהפסיכולוגיה מבוססת על ניסויים ותצפיות, אבל לאחריהן מגיע תור האינטרפרטציה (הפרשנות), וזו מתפרשת לפי השקפת הפסיכולוג או החוקר.

נדגיש כי 'מדע' אינו רק אוסף עובדות בעלמא, אלא סידורן והסברן על פי שיטה שכלית-פרשנות. לא קיימת 'עובדה' ניטרלית בלי פירוש. למשל, שלושת הזרמים הגדולים בפסיכולוגיה הם: ה'התנהגותי'- ניתוח וטיפול על פי התנהגות בלבד.

ה'תבניתי-גשטאלט' - השלם שונה מסך חלקיו, התייחסות הוליסטית לנפש האדם.

ה'פסיכואנליטי'- ניתוח וטיפול האדם לפי מבנה האישיות שלו.

פרק ב' חשנה א'

רבי אומר: איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם. כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות. והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה.

רבי יהודה הנשיא היה בנו בכורו של רבן שמעון בן רבן גמליאל דיבנה. בדרך כלל הוא מופיע במקורות בשם: "רבי" סתם. לא היו צריכים לייחד אותו בשמו, כי הוא ידוע לכל בתורתו, במנהיגותו ובתפקידו הראשי כמסדר המשנה.

רבי יהודה הנשיא נולד ביום שנפטר בו רבי עקיבא, וקראו עליו את הפסוק (קהלת א, ה): "זורח השמש ובא השמש", שקיעת שמשו של רבי עקיבא חלה ביום שבו הגיעה בשורה חדשה לעולם: נולד רבי יהודה הנשיא.

כגדלותו בתורה, כן גדלותו במידות ובמעשים טובים. אורחות חייו התנהלו בקדושה ובטהרה; למרות עושרו הרב, מעמדו הרם כנשיא, ויחסיו המופלאים עם קיסר רומי; אנטונינוס.

לפני פטירתו, זקף את עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר: "ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהיית בעולם הזה אפילו באצבע קטנה". בגלל פרישותו ממנעמי העולם, זכה גם לכינוי 'רבינו הקדוש'.

יחד עם זאת שכנשיא הנהיג את העם ביד רמה, היה הוא עניו ביותר. גם בוויכוחים הלכתיים לא כפה את דעתו על דעת חבריו, למרות היותו נשיא. במשנה שנינו (סוטה ט, טז): "משמת רבי בטלה ענווה ויראת חטא".

בעושרו הרב השתמש כדי להרבות במעשי צדקה וחסד. בימים כתיקונם היו תלמידי חכמים רבים אוכלים על שולחנו, ובשנת בצורת פתח רבי את אוצרותיו לפני הרעבים.

"כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם"

איזו דרך ישרה שיבור לו, יבחר לו האדם כדרך חייו, שיתנהג תמיד על פיה? כל שהיא תפארת לעושיה.

האדם מטבעו נוטה לראות את מעשיו ודרכיו כישרים וצודקים. אך לאמיתו של דבר, יש להטיל ספק בכך, כי האדם קרוב אצל עצמו, ומניין יידע האם טובה היא דרכו וישרה? עונה על כך רבינו הקדוש, שבשני אופנים ייבחנו ויבוקרו מעשיו:

הראשון-המעשה יהיה בבחינת 'תפארת לעושיה'-לאדם עצמו העושה מעשים אלו, שהוא עצמו יוכל להשתבח בהם, וגם 'לעושיהו'-לבורא העולם נותן התורה, שציווה ושיבח דרך זו.

התנאי השני - 'תפארת לו מן האדם' - שבני האדם יפארו וירוממו את עושה המעשה ואת מפעלו, שמעשיו ייטיבו עם הבריות והוא ילך בדרך התורה, דרך שאותה ישבחו הבריות.

ערכים לבית היהודי

הרב מיכאל לסרי

למה אתה מעיר?

ומדוע לא היה צריך רבי שלמה זלמן לבקש מחילה?

במאמרים האחרונים שוחחנו בנושא הביקורת וההערות בבית היהודי. הארנו את מהות הביקורת, מהי מטרתה, הסכנות הכרוכות בה, ועל מה עלינו לתת את הדעת בבואנו להעיר או להאיר.

כעת, נתמקד במטרת הביקורת. מדוע זה חשוב? כי פעמים רבות, מטרה שונה גורמת לתוצאה שונה, למרות שהפעולה עצמה היא אותה פעולה. גם אם המשפט שנאמר הוא אותו משפט בדיוק, בדרך כלל הצד השני חש את המטרה האמיתית, את הרגש הצפון בהערה, והוא יגיב בהתאם.

לכן, לפני שנעיר בבית, עלינו לשאול את עצמנו בכנות: מהו המניע האמיתי להערה הזאת? גם אם אנו מאמינים שמדובר בטובת השני, לא תמיד זה נכון. במקרים רבים אנו עושים זאת כדי להוכיח לו שהוא איננו מושלם. יתכן ואנו לוקים בהערכה עצמית נמוכה, ומתביישים בכך שהשני או השנייה מושלמים מאיתנו.

במקרה הזה, הביקורת תכליתה להראות שהוא אינו שונה מאיתנו ואינו מוצלח מאיתנו. ביקורת שמקורה בהלך רוח כזה, הינה מסוכנת ושליטית. כללי הביקורת המובאים כאן אינם חלים על ביקורת הרסנית שכזאת, משום שאין לה מקום כלל במערכת הזוגית. ביקורת חיובית תלויה לא רק באופן שבו היא נאמרת, אלא בעיקר במניע שמסתתר מאחוריה.

הביקורת המותרת, ואף הרצויה נובעת ממקור אחר לגמרי - מאהבה. מאותו מקום ממש ממנו נובעת הביקורת שאנו מותחים על ילדינו. רק ביקורת כזאת מותרת, ואף היא צריכה כללים. כוונה טובה בלבד איננה ערובה להצלחה.

בטרם אציג את הכללים לביקורת נכונה, אבקש להדגיש כלל חשוב ביותר. אם יש לכם ספק, ולו הקל ביותר שההערה עלולה לפגוע - אל תעירו ואל תבקרו בכלל.

כלל זה שמעתי באוזני מנהגו של הגאון מרן רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל. הוא סיפר שכאשר עמד הרב מול קברה הפתוח של רעייתו, הוא אמר כך: "את יודעת שבמשך 54 שנים שחינו יחד לא פגעתי בך כלל, ועל כן איני צריך לבקש ממך סליחה. אלא שבשולחן ערוך כתוב שצריך לבקש, ועל כן אני מבקש סליחה". כשהזרנו לביתו, שאלת את הרב: "וכי יתכן שלא היו ביניכם ויכוחים?"

על כך השיב הצדיק: "ודאי שהיו. אבל תמיד לפני שהערתי, שאלתי את עצמי: 'האם זה עלול לפגוע בה?' 'אם היה לי ספק שמא היא תיפגע, לא הייתי מעיר'."

שוחחנו עד כה על המטרה הראויה באמירת הביקורת, וגם על הזהירות הנדרשת אף בביקורת המותרת. בשבוע הבא, בעזרת ה', נפרט על כללים מעשיים לביקורת נכונה.

במילוי שני תנאים אלו יתברר ויתאמת אצל האדם שמעשהו טוב ודרכו ישרה. על האדם להציב תמיד ביקורת בונה למעשיו ולדרכיו, ולא לפעול בעולם ללא בקרה וחשבון. באופן זה, הוא ידע תמיד ליישר את מעשיו בהתאם לדרך התורה והמצווה.

"והווי זהיר במצוה קלה כבחמורה"

הרמב"ם מפרש שהמושגים 'קלה' ו'חמורה' במשנה זו; מתייחסים לחשיבות המצווה ולערכה בעיני בני אדם. מצווה 'קלה' כמו השמחה ברגל ולימוד לשון הקודש, ומצווה 'חמורה', כגון: מילה וקרבת פסח, שהן היחידות בין מצוות העשה, אשר הנמנע מקיומן נענש בעונש כרת. רבנו הקדוש מצווה להיות זהירים במצוות ה'קלות' בעינינו, כאילו היו 'חמורות', לפי שאין אנו יודעים מהו מתן שכרן האמיתי של המצוות. התורה פירשה את דיניהן בעולמנו, אולם מאומה לא נודע לנו אודות המתרחש בעולם הגמול.

הסבר נוסף ל'מצווה קלה', הוא שהיא מצווה שאינה מצריכה מאמץ רב כדי לקיימה, אין צורך להקדיש זמן רב לקיומה וגם כמעט שאין צורך להוציא עליה ממון. אלו הן מצוות כשילוח הקן, סוכה וציצית, בעוד שדוגמה ל'מצווה חמורה' היא כיבוד אב ואם, שיש צורך לטרוח ולהתאמץ כדי לקיימה ואף להקדיש לה זמן רב.

על כולן, הן על ה'קלות' והן על ה'חמורות', מזהיר רבינו הקדוש שעלינו לעסוק בקיומן, כי אין אנו יודעים מהו מתן שכרן.

"והווי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה"

משפט זה אינו סותר כלל את מה שנאמר לעיל, שאיננו מכירים את שכרן האמיתי של המצוות. כוונת המשנה כאן היא לחישוב מסוג אחר:

אם תזדמן לידך מצווה, שיש בה עמל גוף וטרח מרובה, אי נוחות או הוצאות כספיות וכדומה, אל תאמר בלבבך: 'אניח המצווה מפני כל ההפסדים הללו', אלא 'הוי מחשב הפסד מצווה-בעולם הזה, כנגד שכרה'- בעולם הזה ובעולם הבא. אף שאין אנו יודעים מתן שכרן של מצוות, ואיננו מכירים בדיוק את גודל השכר, מכל מקום, ברור לנו ששכרן רב ביותר, וכבר נאמר: "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה" (אבות ד, י).

ההפסד עליו מצביע היצר הוא גשמי וזמני, בעוד שהשכר שמבטיחה התורה הוא רוחני ונצחי.

על כן, נחלץ חושים ונשתדל לקיים את כל המצוות בשמחה ובהודיה לבורא שהנחיל לנו אותן.

אם נכונה הטענה שיש אנשים שנולדו עם כפית של כסף בפה, יתכן שמשה שון עונה על ההגדרה. הוא נולד וגדל באור יהודה למשפחה עם שני אחים ושתי אחיות.

הבית היה מסורתי-ישראלי, אבל לא הרבה מעבר לכך. מפעם לפעם הם צעדו ביחד עם אבא לבית הכנסת בשבת, ועשו קידוש בבית. גם על מצוות החגים לא ויתרו. אבל בשגרת היומיום, צביון הבית היה חילוני לגמרי.

הוא למד בבית הספר הממלכתי 'יובלים' באור יהודה, ומגיל צעיר ניכר שהוא התברך בכריזמה ובכישרון חברתי מפותח. העובדה שליוס הולדתו ה-17 אביו קנה לו מכונית ב.מ.וו, מן הסתם לא הזיקה למעמדו החברתי. הוא היה צעיר פופולרי ואהוב, שעמד במוקד העניינים בכל אירוע חברתי. תענוגי העולם הזה משכו אותו, והחיים נראו לו כמו חגיגה אחת ארוכה. חלומו באותם הימים היה "לכבוש את העולם", לארגן מסיבות גדולות עוד יותר, ולחגוג בהם עד כלות.

במהלך שירותו הצבאי כלוחם בחיל השריון הוא נפצע, ובעקבות כך עבר להיות טבח במחנה נחשונים. גם זה לא שיבש את תוכניותיו. החיים נועדו כדי שייחגו מהם - כך האמין - והוא היה נחוש למצות את הנאתו עד תומה. אבל דווקא מעט לפני השחרור מהצבא, ארע דבר שפער את הסדק הראשון בהשקפת עולמו.

זה קרה כאשר ליווה הביתה חבר דתי עימו היה מיודד. רגע אחרי שעזב את הבית של הידיד, כאשר הדלת כבר נסגרה מאחוריו ובני הבית חשבו שהוא עזב את המקום, קלטו אזוניו שיחה שלא נועדה לו. "למה אתה מתחבר עם בחור כזה?" שמע את אביו של החבר גוער בו. "תראה איך הוא נראה. מה לך ולטיפוס כזה, הוא עלול להשפיע עליך לרעה!"

יותר ממה שנעלב - השתומם. עד אותו הרגע הוא רגיל היה להיות מסמר האירוע בכל מקום. אנשים רצו להיות חברים שלו. אמנם המראה שלו היה 'חילוני בעליל', ועדיין, סוף כל סוף הוא היה בן טובים שבא ממשפחה אמידה. הוא היה מנומס ואדיב, חביב ובעל חוש הומור, כזה שיועד לומר את המילה הנכונה בכל מצב. כסף לא היה חסר לו, שלא לדבר על המכונית הנאה בחניון. בקיצור, היו לו את כל המרכיבים הנחוצים כדי לעשות את האדם הצעיר פופולרי בחברה. וכי מה אפשר לבקש יותר מזה?

אבל כעת, לראשונה בחייו, הוא התוודע לרעיון המהפכני, שחיים נעימים ושפע חומרי אינם חזות הכול. יש משהו מעבר לכך, ולא כל דבר אפשר לקנות בכסף.

"באותם הימים לא ממש הצלחתי להבין למה התכוון האבא הזה", הוא מספר. "למה הוא מזלזל בי? אבל אחרי שהתגברתי על העלבון, התחלתי להבין שיש בעולם רובד נוסף מעבר למה שהכרתי עד אז. זה עורר בי סקרנות, וגם סוג של אתגר. אם קיים רובד נוסף של המציאות, אני מוכרח להכיר אותו!"

הנאה מסוג אחר

רכב יוקרה ומעמד חברתי הם דברים נחמדים, אבל אחרי סמינר ערכים הוא הבין שיש פסגות של עונג רוחני שהוא לא שיער את קיומם

אבל דווקא אז, ארע הדבר שפער את הסדק הראשון בעולמו

עשייה משמעותית. ואם כן, הרי שגם דבריו של הרב על הנאות רוחניות גבוהות עוד יותר החלו להישמע לו הגיוניות.

אבל למרות הכל, יש פער גדול בין ידיעה למעשה. הוא ידע שיש רבדים רוחניים שעליו לגלות, אבל מבחינה מעשית, עדיין היה שקוע בשגרה המוכרת לו. עד שיום אחד, לאחר עוד ערב של בילוי, התעוררה בו תחושת סלידה מהריקנות והרדידות שסביבו. "מה לי ולמקום הזה?" מצא את עצמו תוהה. "זה לא אני, זה לא מה שאני באמת רוצה מעצמי. אני יושב פה עם החברה, צוחק ושותה - אבל זה לא זה. הכל חוזר על עצמו. אני לא באמת נהנה מהדברים האלה, רק עושה אותם מתוך הרגל. חייב להיות משהו עמוק יותר בחיים, משהו שמכניס בהם טעם ומשמעות".

במחשבה לאחור, הוא מייחס את השינוי הזה לשיעורי התורה שלמד. "זה כמו בנייה של שובר גלים", הוא מתאר. "זורקים סלעים ואדמה למים, ובהתחלה לא רואים כלום. אבל מתחת לגלים מתרחש תהליך. הסלעים נערמים זה על זה, וכמעט מבלי שמרגישים בכך, נוצר מחסום שמשנה את זרימת הגלים. באותו אופן, התורה שלמדתי לחלה בי אט אט, וגרמה לי להבין שלנשמה שלי מגיע יותר".

הוא החליט "לשים ברקס על החיים" - כהגדרתו - וללמוד באופן יסודי על הצד הרוחני של העולם. הוא יצר קשר עם פעיל 'ערכים', הרב יוסף כהן, ומצא שהכתובת הטבעית לכך היא בסמינר רווקים של ערכים. "אני אדם שאוהב דברים חתוכים וברורים", הוא מסביר. "רציתי לקבל תשובות ברורות לשאלות כמו: 'בשביל מה השם ברא אותי בעולם הזה? מה הייעוד שלי?'"

ההרצאה הראשונה בסמינר, שנאמרה מפי הרב שלמה שבסק, תפסה את תשומת ליבו. הכותרת שלה הייתה 'גלגול נשמות', והיא הסבירה באופן בהיר מהי הנשמה, למה היא באה לעולם, ומה סוד תיקונה. ההרצאה חוללה בו מפנה עצום. האמונה הפסיקה להיות רגש ערטילאי נחמד, והפכה לעניין קונקרטי, ברור ורציני. מעתה היה מסוגל להקשיב בפתחות ליתר ההרצאות: מעמד הר סיני, קבלת התורה ומרוץ הלפיד.

לימים יחזור לסמינר שני, ובפעם הזאת יחד עם 5-6 חברים מתחזקים. הם הסכימו לבוא רק אם יצטרף אליהם, והוא נענה ברצון. "סמינר הוא בעיני דבר שכל צעיר יהודי חייב אותו לעצמו", הוא אומר.

לא שהסמינר הוא פתרון קסם לעבודה העצמית של האדם; גם אחרי הסמינר הדרך לא הייתה קלה. הוא למד תקופה בישיבה, ברח משם אחרי שהרגיש שהעול כבד עליו, ואז, בעבודה עצמית מאומצת, ובהתייעצות עם רבנים, משך את עצמו בחזרה אל האור. לפני חודשים אחדים הוא זכה להקים בית נאמן בישראל.

היום הוא גר באור יהודה, שוקד על התורה חצי יום בכלל, ובמקביל עוסק לפרנסתו בראיית חשבון. מפעם לפעם הוא מקיים בביתו הרצאות עם רבני ערכים, אליהם הוא מזמין את חבריו. "צריך להמשיך ולהרחיב את מעגל האור", הוא אומר. "אחרי שגיליתי שיש רבדים עמוקים יותר של משמעות, אני לא יכול להשאיר את האוצר הזה רק לעצמי!"

המחשבות הללו הובילו אותו להשתתף בשיעורי תורה שונים.

"לא נברא האדם אלא להתענג", לימד אחד הרבנים. הוא הנהן בראשו בהסכמה. זה בדיוק מה שהוא חשב כל החיים, והוא שמח לקבל אישור לדבריו.

אבל אז המשיך הרב: "מה היא הנאה? הנאות חומריות באות וחולפות, ואינן מותירות אחריהן דבר. אתה אוכל ושותה, וכעבור כמה שעות רעב שוב. אתה מבלה, וכעבור זמן חש ריקנות. וזאת כיון - שיש דרגות בהנאה. הנאות הגוף הן רק משל ובבואה להנאות עמוקות ומשמעותיות יותר. חשוב על הסיפוק והאושר הפנימי של אדם שהשלים משימה מסובכת, שהצילה חיי אדם. ואפילו הנאה זו אינה אלא משל להנאה עמוקה עוד יותר - הנאה של קרבת אלוקים".

הדברים דיברו אל ליבו. בינו לבין עצמו הודה כי הנאות ריקניות מתגמדות לצד הסיפוק של

ללמוד מהמובילים, להיות מובילים!

מעוניין להתגבר על פחד קהל? חלמת להיות מרצה? רוצה ללמוד איך מייצרים כריזמה ומה המאפיינים של המרצה האידיאלי?

רמ"ים, מגיד
שיעורים, מרצים,
דרשנים, וגם אברכים
צעירים שמבקשים
לשפר את יכולתם
לדבר ולהעביר מסרים

בפני קהל, ולשפר את הדימוי העצמי ויכולות
התקשורת הבין-אישיות שלהם.

בין המרצים שמעבירים את הקורס ניתן למצוא
את המרצים הבכירים ואת הרבנים: הרב דניאל
נשיא; הרב שלמה לוינשטיין; הרב צביאל בן
צור; הרב אהרן לוי; הרב יעקב אליצור; הרב
דוד ברוורמן; הרב ישעיה וורוויץ; הרב שלמה
שבקס; הרב ישי וליס; הרב אליעזר אייזיקוביץ;
הרב יעקב שווי; הרב מאיר אזרור ועוד.

משתתפי הקורס מקבלים בין היתר גם משימות
לתרגול והטמעת החומר. במהלך הקורס ינתנו
מטלות כגון הכנת תקצירי הרצאות, בניית
מערכי שיעורים, ועוד.

בנוסף, המשתתפים זוכים גם למתנות ייחודיות:
חוברות הדרכה וחומרי העשרה בנושאים
מגוונים, קורס הדרכה דיגיטלי מקיף בנושא
חינוך והשפעה, ומלבד זאת, גם ליווי אישי,
יעוץ והדרכה גם לאחר שמסתיים הקורס, על
ידי צוות מחלקת הדרכת מרצים של 'ערכים'.

יצוין כי אף ש'ערכים' אינה מתחייבת לקבל
לשורותיה את בוגרי הקורס, חלק מבוגרי
הקורס השתלבו במסגרת 'ערכים' כמרצים,
כפעילים וכמתנדבים בלימודי חברותא עם
מתקרבם.

אם תמיד חלמת לשפר את יכולותיך בתחום
הדיבור בציבור, אם שאפת להיעשות לדובר
רהוט, משכנע, סוחף וכריזמטי יותר - קורס
ערכים המורחב הוא ההזדמנות לה ציפית.
השתתפות בקורס מותנית בראיון ובאישור
קבלה.

הקורס ייפתח ב-11 אייר בבית מרים, רח'
הטורים 23, גאולה ירושלים, לגברים ולנשים
בהפרדה מלאה. שותפי ערכים זכאים להשתתף
בקורס על חשבון הזכאות. לפרטים ומידע
נוסף ניתן לפנות למוקד 'ערכים': 02-5000188.

בנוסף, המשתתפים זוכים גם להדרכה בנושא
בניית הרצאה ושיעור. מאיסוף החומר ועד
לגיבוש המבנה; כל שלבי בניית הרצאה מא'
עד ת'; בחירת נושא להרצאה; תכנון זמן נכון
בהרצאה ובניית רצף רעיוני; ניהול נכון של
קשר עם קהל; הפרעות וקשיים בעת הרצאה;
מענה נכון לשאלות ועוד.

לצד הדרכה בדיבור בציבור, חלק מהקורס
עוסק גם בתחום תקשורת, שכנוע והשפעה,
וכלל הדרכה בתחומים הבאים: המנגנון

הפסיכולוגי של שינוי עמדות, תהליך קבלת
החלטות, שיטות להנעה ושכנוע, אינטליגנציה
רגשית, אפיוני קשר נכון, התמודדות עם קווי
אופי שונים; הממד הרגשי של השפה ועוד.

אף שהקורס עוסק בעיקר בהדרכת מרצים,
יקבלו המשתתפים הזדמנות לשמוע הרצאות
מבוא לתוכן יהודי שיכלול עקרונות ויסודות
בקירוב רחוקים: דע מה שתשיב; שאלות
ותשובות ביהדות; היכרות עם מערכת
ההוכחות של 'ערכים' וביסוס תורת האמת.

ערכים מקיימים את הקורסים הללו כבר למעלה
מחצי יובל שנים, ועד היום השתתפו בקורסים
אנשי חינוך, מורים, עובדי הוראה לסוגיהם;

בארבעים השנים
האחרונות ארגון
'ערכים' עוסק באופן
קבוע מדי יום ביומו,
כולל שבתות וחגים בהפעלת מרצים ובהעברת
הרצאות בפני קהלים רבים ומגוונים, בחוגי בית,
כנסים, אירועים, סדנאות ועוד.

בשנות פעילותו צבר הארגון ניסיון רב בבניית
הרצאות מרתקות המשפיעות על קהל
השומעים. אלפים השתתפו עד כה בסמינרים
המפורסמים של ארגון 'ערכים' ורבים מהם
שינו בעקבות כך את מסלול חייהם.

לשם כך מפעיל 'ערכים' צוות המונה עשרות
מרצים איכותיים, המוסרים בכל שנה אלפי
הרצאות בארץ ובעולם. לצד הפעילות
השוטפת, לארגון קיימת גם מחלקת הדרכה,
מחקר ומידע, העוסקת גם בהכשרת ובהדרכת
מרצים ופעילי קירוב מארגונים אחרים, ומן
הציבור הרחב.

כעת, המיומנות והניסיון של תנועת 'ערכים'
יכולים להיות גם שלך!

'קורס המרצים המורחב של ערכים' פותח
בפניך עולם מרתק של תכנים, טכניקות, טיפים
מעשיים והדרכות מקצועיות כפי שרק ארגון
פעיל, המחובר לשטח וחי את הפעילות היום-
יומית - מסוגל לתת.

הקורס יעניק לך גישה ישירה אל עשרות
מרצים מפורסמים ובעלי מוניטין, מהמובילים
בתחום, שיחלקו אתך מניסיונם העשיר,
ויעניקו לך הדרכה מדויקת, אישית ופרטנית.
סימולציות וסדנאות הדרכה יאפשרו לך לתרגל
באופן מיידי את המידע שרכשת, ולהזניק את
עצמך לקדמת הבמה.

הקורס מקנה ידע עשיר ונרחב וכלים מקצועיים
רבים, לרבות בנושאים הבאים: ביטחון עצמי;
יצירת כריזמה; התמודדות עם פחד קהל; סגנון
דיבור ורטוריקה; שפת גוף; אומנות הסיפור
והמשל; אפיוני המרצה האידיאלי, ועוד.

הניסיון

שאלה:

מהי מטרת הניסיונות והקשיים בחיים שלנו?

תשובה:

האדם מצוי תמיד
בתוככי מאבקים,
כשכוחות הטוב
והרע מושכים
אותו לכל עבר;
אלו הם הניסיונות
המלווים את האדם
בדרך חייו. מטרתם
להעלות את האדם
לפסגות. עם זאת, גם אחרי העמידה בניסיון
נמשכת ההתמודדות. הניסיון הבא שיבוא יהיה
מאתגר יותר מהניסיון הקודם.

מצד נשמתו שואף האדם לרוחניות, ולכן,
נמשכת נשמתו לבוראה וחפצה להידבק בו.
אולם נשמה זו שוכנת בגוף חומרי, ובו יצרים
וחולשות, ועליהם נאמר (בראשית ד, ז): "לפתח
חטאת רובץ". לטוב ולרע כוחות שקולים, כוחות
הטוב מושכים לכיוון אחד, ולעומתם מושכים
כוחות הרע לצד שכנגד. מלחמת איתנים
מתנהלת תדיר בין צדדים אלה. למשל, אדם
המכור לעישון עד שהכאבים בחזהו מדירים

שו"ת

עם ערכים

הרב זאב גרינוולד

גם לכם יש שאלה?

שלחו אלינו

shoot.arachim@gmail.com

סרה על הזולת או לשמור על לשונו, להביט על
מראות אסורים או לעצום עין מלאות ברע,
להשיב לפלוני כגמולו הרע או להתגבר על
מידותיו ולשתוק, וכיוצא באלה.

הבחירה הנכונה נעשית סבוכה יותר ויותר.
לעתים נדרש מהאדם להתאמץ לקרוא את
"הכתובת שעל גבי התמרור", ולדעת לאן היא
מובילה. לעתים היצר מטשטש את הכיתוב,
עד שדרך ארוכה נראית כקצרה, ודרך תחתית
מוצגת כדרך המלך. אשרי האדם שלמרות
נפילותיו הוא מתעודד ומשפר את דרכו.

כל מצב שבו נתון האדם, כל קושי או רווחה,
חסרון או שפע, מטרתם להעמיד את האדם
במבחן, במאבק אישי, ולנסותו - היגבר או יחדל,
היתעלה או חלילה ימעד.

עבודתו הרוחנית של האדם בעולם הזה
והתחשבותו בחלק הנשמה שבקרבו, תהיה
חלקו מכל עמלו בתום ימיו. סיכום אמיתי של חי
האדם עלי אדמות הוא מיצוי היכולת הרוחנית
שניטעה בו, והוצאתה מן הכוח אל הפועל.

שינה מעיניו, בשוכבו מיוסר על יצועו החלטות
נחושה להפסיק מייד לעשן, אבל עם קומו
בבוקר הוא חש תשוקה עזה לטבק. "סיגריה
אחת לא תזיק לי", הוא חושב. זמן קצר לאחר
שסיים לעשן את הסיגריה ה"אחת" הוא חש
שנית בכמיהה גדולה לעשן, ושוב הוא משכנע
את עצמו: "עוד סיגריה אחת לא תזיק".

מה גורם לאדם כך להוליך את עצמו שולל?
הייתכן כי הרצון לעשן גובר על תהליך החשיבה
ההגיוני? התשובה לכך היא, כי במערכת
השיקולים קיים גורם נוסף מלבד שני הרצונות,
והוא הקובע את הבחירה. גורם זה אינו אלא
האדם עצמו. הוא מסוגל להטות את מחשבתו
מן האמת ולהתעלם ממנה, גם כאשר היא ברורה
לו לחלוטין.

במשך כל ימי חייו ניצב האדם תדיר על פרשת
דרכים, ובידו לבחור בטוב או חלילה ברע. גם אם
כבר בחר את דרכו, והבחירה היתה נכונה, רבות
עדיין המהמורות לכל אורך דרכו. כמעט בכל
רגע עומדות בפני האדם אפשרויות שונות: לדבר

בעקבות

ה"בית הלוי" מבריסק זי"ע

יומא דהלולא - ד' אייר

רמתניה מתוך אוסף שברדור

בלי פשרות

לפחות את חצי החוב האמיתי. ואז, להפתעתו, קם הסוחר בעל-החוב, הושיט לו ידו, בירכו בברכת "לילה טוב", והתנצל כי הוא חייב לעזוב עתה, תכף ומייד, השעה מאוחרת, כבר לפנות-בוקר, והוא ממחר לשוב לביתו...

זעק כלפיו הסוחר: "ומה בדבר תשלום החוב?! תפרע לי לפחות את הסכום המקוצץ שכבר הסכמת לשלם!

משך האיש בכתפו, "כיצד אשלם, הלא אין לי כסף כלל..."

פניו של בעל הבית סמקו. "אם כן, מדוע הטורדת את מנוחתי ואת בני ביתי באמצע הלילה?!"

השיב האיש בשוויון נפש: "הייתה לי בעיה, מצפוני לא נתן לי מנוח. לא יכולתי לישון בשקט. בכל פעם שרכשתי

סחורה נוספת והגדלתי את חובי, הטרוד אותי מצפוני יותר ויותר. איך אוכל להיות כה רע ולגזול ממך סכום עצום שכזה - מאה אלף רובל?! לכן החלטתי לוודא כמה אני חייב. אך עתה, לאחר שסיימנו את החשבון והתברר שאני חייב רק מחצית הסכום, רווח לי. כעת אוכל לישון ברוגע, ללא נקיפות מצפון."

זעם הסוחר, וזעק במלוא גרונו: "עתה נודע לי כי לא רק גזלן אתה, אלא גם רשע ועז-פנים. הלא באמת הינך חייב לי מאה אלף רובל, אך מכיוון שנתת לי הרגשה מוטעית שבאת לסגור את החשבון ולשלם, הסכמתי להפסיד חצי מכספי, ובלבד שאוכל להציל ממך לפחות חמישים אלף. אך אם השלית אותי וממילא ברצונך להמשיך ולעשוק אותי - חובך הוא מאה רובל!"

סיים בעל 'בית הלוי' את משלו, ואמר לאותו גביר פורק-עול שביקש 'תיקונים' ו'פשרות': "הלא אתם באמת אינכם מעוניינים כלל בעול תורה, ואפילו אם נשאר לכם רק את עשרת הדיברות, תטענו שאינכם יכולים לקיימן... את שאיפות פריקת העול שלכם - לא תרגיע אף פשרה שבעולם. ואילו אנו, שומרי התורה, לא זקוקים ולא מעוניינים בכל פשרה שהיא, כי מקבלים אנו את עול התורה באהבה, בלא לוותר אף על קצו של יו"ד."

היה זה באחד מכינוסי הרבנים שהתקיימו אז ברוסיה, בהם השתתף הגאון רבי יוסף דוב ה'בית הלוי' זצ"ל. באסיפות הללו דנו הרבנים בצרכי השעה פתרונות לגזרות השונות, ובחיזוק חומות היהדות. בעיצומו של הדיון קם אחד הגבירים שנכחו שם, ואמר: "היות ונתאספו כאן גאוני הדור, מן הראוי שתטכסו עצה כיצד להקל מעט מדיני התורה אשר מכבידים עלינו ואינם מתאימים עוד לדור הזה", רח"ל.

רבי יוסף דוב סלובייצ'יק, שידוע היה בפיקחותו וחרירותו הרבה, נטל את רשות הדיבור, ופנה לענות לאותו גביר. "כדי לענות לבקשתך אפתח במשל. מעשה היה בסוחר אחד, שנהג לרכוש סחורה בהקפה בסכומים גדולים, ואחר כך התחמק מתשלום חובותיו. לילה אחד, לאחר חצות, הופיע אותו הסוחר בביתו של אחד האנשים שמכרו לו בהקפה וסמכו בתמימותם על דיברתו, העיר אותו משנתו ואמר: "מכיוון שאתה תובע ממני כמה שנים סכום של מאה אלף רובל, על מה שקניתי בהקפה, אבקשך שנבדוק עתה, תיכף ומייד, את החשבונות, כדי שאדע בדיוק כמה אני חייב."

למרות שאין זה מקובל לערוך דיונים מסחריים בשעות כאלה, חשב האיש כי אולי זו שעת הכושר ועת רצון לממש תביעותיו, ולכן העיר מייד את בני ביתו ועוזריו, ביקש שיביאו את ספרי הנהלת החשבונות ויצגו את החשבון

המפורט. או אז החליט הסוחר בעל-החוב להתמקח על כל חשבון וחשבון, טען שהמחיר גבוה מדי ודרש שיתחשב בו במצוקתו הכספית, כי אם ברצונו להגיע עמו לעמק השווה, אין ברירה אלא להתפשר על המחירים וכו' וכו'. הוויכוח ביניהם נמשך אל תוך הלילה, כשאותו סוחר מסכן שכבר התנוצצה בו התקווה שיראה את סכפו האבוד שב אליו, נאלץ להתפשר שוב ושוב, עד שבסופו של דבר הצליח בעל חובו להתישו ולהביאו למסקנה כי יש להוריד את סך החוב במחצית, ממאה אלף רובל לחמישים אלף בלבד.

הסוחר, שהמתין בכיליון עיניים לרגע הנכסף שבו יביע אותו נוכל נכונות להחזיר חובו, סיכם את החשבון באנחת-רווחה, מתוך תקוה שיקבל

מתולדותיו

הגאון רבי יוסף דב (בער) הלוי סלובייצ'יק מבריסק זצ"ל, בעל ה'בית הלוי', חתנו של רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל.

ראשון לשושלת בריסק - בנו היה רבי חיים סלובייצ'יק, שכאביו אף הוא כיהן כראש ישיבה בוולוז'ין וכרב ואב"ד בריסק. נכדו, רבי יצחק זאב סלובייצ'יק, היה רבה האחרון של העיר.

מפורסם היה כשר התורה והיראה. שיעוריו בישיבת וולוז'ין ושיטת לימודו הייתה בחריפות ובפלפול. השיטה השפיעה על דרך הלימוד בעולם הישיבות הליטאי, עד היום.

עסק בצרכי צבור באמונה ופעל רבות לטובת עניי העיר. בשנת בצורת יסד ארגון בשם 'פרנסה לעניים', והוכיח שבשט מוסר את העשירים המתנכרים לאחיהם העניים, ולחם מלחמת ה' בחוזקה נגד המרימים יד בתורת משה.

אחרי שרבי יהושע ליב דיסקין עלה ארצה, נתבקש הוא לבוא לבריסק, למלא את מקומו כאב"ד ור"מ.

רבי יוסף בער נפטר בד' אייר תרנ"ב, אחרי מחלה קצרה.

מספריו נדפסו 'בית הלוי' שו"ת, 'בית הלוי' דרשות ו'יד הלוי'.

מוסר השכל

לי ללמבקש 'פשרות' והקלות
בלמירת היתורה, למבקש אהריות
את לזכרון. לי ללמאלין בצרכי,
למין אשלות הכל במחורה. ולי
ללא, לא יושלו או הנחות.

עֲרָכִים לְשִׁלְחַן שַׁבָּת

טְרִיּוּיָה

ליל האשה החשובה מרת דבורה פורמר עליה בת"ר אברהם שמואל ז"ל

חידון טרייזיה א-ב לפרשת השבוע. שאלות קלות ומאתגרות כדי שכל בני המשפחה יוכלו להשתתף, ליהנות ולהצליח!

א	במנהגים האלה אנו נוהגים בימי ספירת העומר:
ב	מי ששכח לספור יום אחד, לא אומר זאת לפני ספירת העומר:
ג	אסור לשופט לעשות לו 'פרוטקציה' במשפט:
ד	אסור לשופט לרחם עליו במשפט ולתת לו עדיפות:
ה	את המילים האלה אומרים בקהילות רבות לפני תחילת ספירת העומר, ויש עליהן אפילו לחן מפורסם מאוד:
ו	מה ה' אומר על הגויים שהתנהגו שלא כראוי והוא שילח מפנינו? (רמז: משהו דומה אמרה רבקה על בנות חת)
ז	מותר לאכלו עד יומיים לאחר הקרבנו:
ח	שמחה משפחתית שאסור לערוך בספירת העומר:
ט	בין הבהמות האלה צריך להבדיל:
י	אחת מהספירות על פי הקבלה, שאותן אנחנו מטהרים במהלך ספירת העומר:
כ	כיצד נקראת זריעה של שדה בשני מינים שונים מעורבים?
ל	מתי פסקו התלמידים מלמות?
מ	'אלוקים' כאלה אסור לעשות לנו? (זהו ביטוי שמזכיר גם את פורים, אך משמעותו היא שבעבודה זרה נוצר חיץ המבדיל בינינו לבין ה')
נ	כיצד נקראת הפעולה של חיזוי העתיד לפי מאורעות שונים שקרו?
ס	ימים אלו נקראים ימי...?
ע	כיצד נקראים פירות העץ ב- 3 השנים הראשונות?
פ	נהוג לאומרם בשבתות שלאחר פסח, אחרי מנחה:
צ	בדרך הזו כל שופט מחויב לשפוט:
ק	בשנה הרביעית פירות האילן הם:
ר	תלמידי מתו במהלך ימי ספירת העומר:
ש	את הברכה הזו לא אומרים ביום הראשון לספירה: (למרות שבמצוות אחרות כן אומרים אותה בפעם הראשונה)
ת	עוד משהו שנוהגים שלא לעשות בימי הספירה:

תשובות:

א. אסור לשופט לרחם עליו במשפט ולתת לו עדיפות. ב. אסור לשופט לעשות לו 'פרוטקציה' במשפט. ג. אסור לשופט לרחם עליו במשפט ולתת לו עדיפות. ד. אסור לשופט לעשות לו 'פרוטקציה' במשפט. ה. אסור לשופט לרחם עליו במשפט ולתת לו עדיפות. ו. מה ה' אומר על הגויים שהתנהגו שלא כראוי והוא שילח מפנינו? (רמז: משהו דומה אמרה רבקה על בנות חת). ז. מותר לאכלו עד יומיים לאחר הקרבנו. ח. שמחה משפחתית שאסור לערוך בספירת העומר. ט. בין הבהמות האלה צריך להבדיל. י. אחת מהספירות על פי הקבלה, שאותן אנחנו מטהרים במהלך ספירת העומר. כ. כיצד נקראת זריעה של שדה בשני מינים מעורבים? ל. מתי פסקו התלמידים מלמות? מ. 'אלוקים' כאלה אסור לעשות לנו? (זהו ביטוי שמזכיר גם את פורים, אך משמעותו היא שבעבודה זרה נוצר חיץ המבדיל בינינו לבין ה'). נ. כיצד נקראת הפעולה של חיזוי העתיד לפי מאורעות שונים שקרו? ס. ימים אלו נקראים ימי...? ע. כיצד נקראים פירות העץ ב- 3 השנים הראשונות? פ. נהוג לאומרם בשבתות שלאחר פסח, אחרי מנחה: צ. בדרך הזו כל שופט מחויב לשפוט: ק. בשנה הרביעית פירות האילן הם: ר. תלמידי מתו במהלך ימי ספירת העומר: ש. את הברכה הזו לא אומרים ביום הראשון לספירה: (למרות שבמצוות אחרות כן אומרים אותה בפעם הראשונה). ת. עוד משהו שנוהגים שלא לעשות בימי הספירה:

דיון מסביב לשלחן

קטן שהגדיל בספירת העומר

שאלה

אור לראש חודש אייר. אולם האירועים הצנוע של בית הכנסת היה מלא מפה לפה באורחים, שבאו לאחל מזל טוב לחתן בר המצווה ומשפחתו.

כנהוג, החל החתן בדרשת הבר מצווה, וכנהוג, השתיקו אותו חבריו בשירה. אבל החתן, שהיה עקשן, לא ויתר, חרק את קושייתו לחלל האולם. "איך יתכן שקטן יהיה חייב לקיים מצווה עם ברכה, וכאשר הוא נעשה גדול הוא יקיים את המצווה בלא ברכה?"

דיון ער החל בין היושבים ראשונה בשולחן המזרח על האפשרויות השונות, ולבסוף הוסכם שיורשה לחתן להמשיך בדרשתו...

תשובה

פתח החתן ואמר: "אני נכנסתי לנועם עול תורה ומצוות בלילה זה, ויש לשאול, האם כשאספור את העומר מכאן ואילך, אספור בברכה, או לא?"

נחלקו הראשונים האם מצוות ספירת העומר היא מצווה אחת ארוכה שמתמשכת מ"ט יום, ובכל יום מקיימים רק חלק מהמצווה, ולכן אם החסיר יום אחד הפסיד את כל המצווה - כיון שהתורה ציוותה 'תמימות תהינה' וכעת אין ספירה שלימה, או שבכל יום ישנה מצווה נפרדת לספור את העומר באותו היום, ואף אם שכח יום אחד, יש לו עדיין חיוב בשאר הימים (מנחות סו, ב תוספות ד"ה זכר).

התוצאה מנידון זה, היא האם ימשיך לברך על מצוות הספירה בימים הנתורים? לסוברים שכל יום היא מצווה נפרדת - צריך לברך, ולסוברים שהכול הוא מצווה ארוכה, אינו יכול לברך, משום שכבר לא מתקיים התנאי של 'תמימות תהינה'.

ולמעשה נפסק, שימשיך לספור, אך מכאן ואילך לא יברך על הספירה, שהרי כלל גדול בדינו 'ספק ברכות להקל' (שולחן ערוך תפס, ח), ואם יכול, יבקש מאחר שיכוון להוציא ידי חובה בברכה, ומיד לאחר שמיעת הברכה יספור בעצמו (משנה ברורה לו).

והנה, דנו האחרונים מה הדין בקטן שנעשה גדול באמצע ימי הספירה, שעד יום בר המצווה הוא ספר את העומר ככל קטן שמקיים את המצוות ומברך עליהם מדין 'חינוך לקטן', האם לאחר שגדל ונהיה 'בר מצווה' יכול לברך על הספירה? יש אומרים שכיון שאנו חוששים לדעה שהיא מצווה אחת ארוכה, וכיון שחיובו לקיים את המצווה מהתורה אינו כולל את כל ימי הספירה, אם כן לסוברים שהיא מצווה אחת ארוכה, אין כאן תמימות; משום שחסרים לו הימים הראשונים, בהם לא היה חייב מן התורה בקיום המצווה, ולכן מכאן ואילך יספור בלא ברכה (אבני נזר תקל"ט).

ויש אומרים שמכיון שסופר כבר בקטנותו מדין חינוך, אם לא החסיר ימים הרי יש כאן ספירה שלימה, ולכן מברך עליה גם לאחר שנעשה בר מצווה (שערי תשובה תפס, כ).

סיים החתן: "לפי שיטה אחת, בהיותו קטן יברך על מצוות ספירת העומר מדין חינוך, וכשיעשה בר מצווה לא יברך, משום שאינו 'תמימות'".

סכום

למעשה, מנהג האשכנזים שממשיך לספור בברכה, ובתנאי שלא החסיר בספירה אף כשהיה קטן. ויש מהספרדים שנוהגים שקטן שהגדיל לא יברך על הספירה אחרי שהגדיל.

המדור נכתב על ידי הרב יעקב דהן שליט"א מו"צ בבית ההוראה של הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

ערכים לילדים

מאחורי המתאם

אוזניים לכותל

ביאור:

ביטוי המזהיר מפני גילוי סוד, על אף שנראה שאין מי ששומע. כביכול, לקירות יש אוזניים, והם יעבירו הלאה את הדברים.

דוגמא:

"אברהם, בוא נדבר ברמזים, כיון שאוזניים לכותל."

מקור:

"תניא אמר רבי עקיבה בשלשה דברים אוהב אני את המדיים... וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה. ורש"י שם מבאר על זה מודע אין יועצין אלא בשדה? דאמרי אינשי

תפלורת

ק	פ	ט	ט	ה	ו	ר	א	ר	ק
ש	ד	צ	ת	מ	נ	ה	ב	א	ז
ל	ו	ו	ט	א	ר	ק	ב	ס	ב
ת	צ	מ	ש	נ	ה	נ	ב	ס	א
ל	ו	ט	ב	י	א	ר	ק	ז	ר
ח	י	ע	ת	כ	ם	ג	ד	ש	צ
ר	ז	ס	ב	ה	נ	מ	צ	ת	ט
כ	ה	מ	צ	י	ע	ש	ד	ג	כ
י	ר	א	ט	ו	נ	ל	ג	ד	ע
ל	ש	ק	א	צ	ה	כ	ס	מ	צ

קדושים | שבת | מסכה | רכיל | עץ
אבן | טהור | ארץ

פנינים לפרשת קדושים

"ולא תשקרו איש בעמיתו" (יט, יא)

השקרו - ה'ה המגיד מקלם זי"ע אומר - הריהו גרוע מן הגנב ומן הגזלן: הגנב גונב בלי'ה ואינו גונב ביום, כי ביום הריהו מ'פחד. הגזלן גזל ביום וגזל בלי'ה, אבל רק מן היחיד ולא מן הרבים, כי מפני הרבים הוא מ'פחד. ואלו השקרו - מ'שקר ביום ומ'שקר בלי'ה, הן ליחיד והן לרבים!

ידוע, שהרה"ק רבי רפאל מברשא זי"ע מגדולי תלמידיו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע, היה איש אמת עד מאד, והיה נזהר מאד כל ימיו שיהא דבורו אמת לאמתו. הוא אף עמל להשריש מדה זו בנפש ילדיו. עד כדי כך, שאפלו תינוקות המטלים בעריסה - היה גוחן עליהם ולוחש באזנם: "מדבר שקר תרחק!" מספר, כי גם הסתלקותו מן העולם היתה במסירות נפש, כדי לא להוציא מפיו דבר שאינו אמת. ומעשה שהיה כך היה:

אחד ממקורביו הסתבד בפלילים, וענש קשה היה צפוי להגור עליו, אלא אם פן יעיד לטובתו רבי רפאל - הנצאמן על השופטים - עדות שאינה אמת...

באו לפניו ידיו וסחו את המארע. נבוך רבי רפאל: אם לא יעיד - יהרס עתידם של היהודי ומשפחתו; ילך ויעיד - הלא יצטרך לשקר, ומימיו לא הוציא דבר שקר מפיו...

נגע הדבר ללבו, והיתה נפשו מרה עליו. בלי'ה שלפני המשפט הלך בביתו מחסר מנוחה, אינו מוצא מפלט לעצמו, עד שעמד ונשא עיניו למרום בתפלה, שיקחהו הקב"ה מן העולם ויפטר מן הדיו...

זקן מפלג היה רבי רפאל, קרוב לגיל מאה שנים. רבו הצדיק רבי פנחס מקוריץ זי"ע ברכו שיאריך ימים עד ביאת המשיח! וכבר התחילו לצמוח בפיו שנים חדשות... עכשו בכה רבי רפאל: רבונו של עולם! אני מותר על ברפת הרבי - קח ממני את הברכה!

ותפלתו נשמעה! הוא בקש להכניס ערמת תבן אל חדרו ופזרה על הרצפה, שכב עליה, ועוד באותו לילה נדם לבו הטהור של רבי רפאל!

חינוך לפשוט של מקרא

היכן מוזכרת הליכה, ולא על מדרכה?

"לא תלך רכיל בעמך".

(יט, יט)

חינוך

מאוצר התורה

איזו תקופה באה לפני תקופת הראשונים? תקופת הגאונים. (סדר הדורות)

אנה

תפירות רש"י

ממה מורכבת המילה 'שעטנז'? שוע טווי ונוו. (יט, יט)

לקראת שבת

ל"ט אבות מלאכה

מלאכת הבורר

היכן היתה במשכן

בָּרְרוּ אֶת הַפְּסֻלֹת מִסַּמְמָנִים שֶׁהִתְעַרְבָה בָּהֶם, כְּדִי שִׁיְהִיו רְאוּיִים לְטַחֲנָה וּלְבִשּׁוֹל.

הגדרת מלאכת בורר

הַפְּרָדָה שֶׁל שְׁנֵי סוּגֵי דְבָרִים מְעֻרָבִים (מִתְרַת בְּאֶפְנִים מְסֻיָּמִים).

סמוך לאכילה, כלומר תוך שעה לפני הסעודה.
"יפה מאד!" קרנו פניו של אבא. "ומה עוד אסור משום 'בורר'?"

"יש הרבה אסורים, אני זוכר את כלם", הסמיק קופלה.
"לדגמה: אסור להוציא פרות מקלקלים מבין הטובים, ואם נפל גוף זר או לכלוך לתוך האכל - מתר להוציא אותו עם מעט אכל. מתר לקלף פרי בספין, או ביצים - סמוך לסעודה. צריך לזכר שגם במשחקים, בבגדים ובספרים יש אסור 'בורר'. אין להוציא חפץ שלא רוצים בו, מתוך יתר החפצים".

"גמרת לי לאכל את הדגים!" קרא מנדי. "היה מאד טעים, תודה, אמא!"

"ותודה לקופלה על ההלכות שלמד אותנו", סכם אבא.

"אני יושב ליד קופלה, אני יושב ליד קופלה!" הכריז מנדי כמו בכל שבוע, והזדרז לגרר את הכפסא צמוד-צמוד לכפסא של קופלה. במשך כל הסעודה הקפיד מנדי שברק קופלה יעזר לו וישבת אותו. הפעם הוא החליט לאכל דגים. קופלה התנדב להכין לו את הדג ולפרק את בשר-הדגים מהעצמות.

אבא עקב אחר תנועותיו של קופלה. "אתה זוכר את התנאים, ואיך בדייק מתר להפריד את הדגים מהעצמות?" שאל אבא.

"כן, בודאי", השיב קופלה.

"איך?" שאלו כלם במקלה.

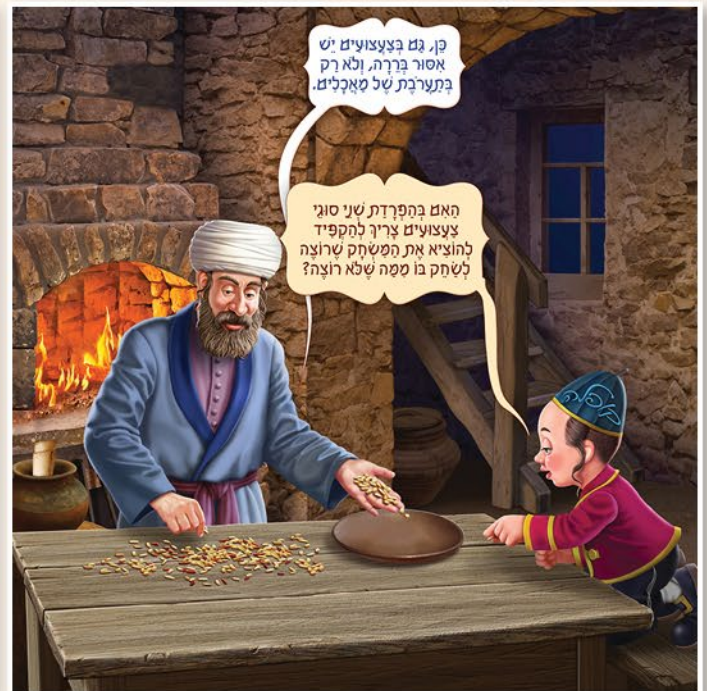
"יש שלשה תנאים: א. להוציא את הדגים מהעצמות ולא ההפך, ובקצור: אכל מפסלת. ב. לא בכלי אלא ביד. ג.

מצאו את 10 ההבדלים

כן, גם בצעצועים יש אסור בררה, ולא רק בתערובת של מאכלים.

האם בהפרדת שני סוגי צעצועים צריך להקפיד להוציא את המשחק שרוצה לשחק בו משה שלא רוצה?

כן, גם בצעצועים יש אסור בררה, ולא רק בתערובת של מאכלים.

האם בהפרדת שני סוגי צעצועים צריך להקפיד להוציא את המשחק שרוצה לשחק בו משה שלא רוצה?

קו קופלה:
03-3050-500

קופלה מחכה לכם... דברו אתו!

זיכוי הרבים
גם אתה יכול!

ערכים

היו מנויים והפיצו

072-330-35-80

קורס מרצים ערכים

הכשרה יסודית ומקצועית עם המרצים המובילים בארץ

הר די"ר דניאל משיא | הרב יעקב אליצור | הרב חזק ברורמן | הרב אהרון לוי
הרב צביאלי בן צור | הרב ישעיה הורוויץ | הרב ישי וליס | הרב מאיר אזרזר
הרב שלמה שבקס | הרב אליעזר אזיקוביץ | הרב יעקב שווי

בין הנושאים:

- פחד קהל • בטחון עצמי • שפת גוף • כריזמה • מבנה הרצאה • התייחסות לשאלות
- איסוף מידע • תכנון זמן • קשר עם הקהל • יסודות בקירוב • אומנות ההשפעה והשכמע

- אימון והכשרה אישית כולל סדנאות תרגול מצולמות
- תעודת מרצה מוסמך "ערכים" לכל בגרי הקורס
- ליווי ויעוץ אישי לאחר הקורס ע"י צוות ההדרכה

הקורס יפתח בייב אייר (20.5)

באולמי בית מרים, הטורים 23 ירושלים

02-5000188

מייגד לגברים ונשים בהסדרה מלאה

מרחבי
10 מפגשים
בשעות הערב

ידיד שנים

זכיתם

וזכיתם

נא את המעמדות
לשוב לכרמל

תרגו עכשיו וקבלו שבת חוויתית במסגרת מלונות*

נל עציץ | כנר גליל | תמדה נתניה | נקי כפרת | שולם
בתן | עין און | קירלסן | פאוק | אביז

1-800-35-35-26

צבר ותמאל 300 = לחתום

אובחנים להאזין ולהתחבק

לקו התוכן של ערכים

פרשת שבוע מידע עדכני הרצאות ותוכן
על פעילות ערכים טיפ יומי ממיטב המרצים

ועוד תכנים מרתקים

02-50-90-000

העלון מוקדש:

לעילוי נשמה: פלג בנימין בן סיגלית // נעם אלימלך בן דבורה // סהר בת הלן
לרפואה שלמה: מור מרדכי בן אורנה // רותם בן אדווה // עידן בן דנה נתנאל בן פאני
להצלחה: מיכאל ליאון בן אסתר // שמואל אלי בן סופי כוכבה // יהונתן בן שושנה // עידו בן חיה
לזיווג הגון: דוד בן אסתר, אברהם בן חנה // אביבה בת אסתר // דוד בן זיוה

להקדשת העלון חייגו:

072-3303580